

HISTORIE: Před 78 lety vypuklo Pražské povstání

- CZ24 News | 6. května 2023

ČESKO: Pražské povstání vypuklo 5. května 1945 v hlavním městě Praze. Česká národní rada vydala prohlášení o konci Protektorátu a o převzetí vládní a výkonné moci. Nejdříve probíhaly demonstrace, které brzy přešly do ozbrojeného odporu.

Situace před povstáním

Na území Čech a Moravy se nacházelo asi 650 000 vojáků Schörnerovy armády Střed a armádní skupiny Jih-Ostmark ustupující skupiny z Rakouska. Vrchní velitel vojsk Schörner nařídil udržet se v tomto prostoru co nejdéle. K. H. Frank vedl s protektorátní vládou rozhovory o nenásilném předání moci, přičemž se projevovaly i snahy prezidenta Háchy o vytvoření Českomoravské republiky a převzetí moci Richardem Bienertem, předsedou kolaborantské vlády. Souběžně s tím tu byly i totožné snahy ilegálních odbojových skupin i České národní rady (ČNR), podle nichž měly na území Protektorátu vznikat revoluční Národní výbory. Celonárodní povstání v protektorátu bylo připravováno východní i západní složkou českého protinacistického odboje již od počátku roku 1945.

5. květen - vypuknutí povstání

Povstání vypuklo ráno v šest hodin po iniciaci českého rozhlasu. Podnětem pro nepokoje v Praze se stalo oznámení vydané protektorátní vládou o zrušení nařízení týkající se dvojjazyčného úřadování, dvojjazyčných nápisů a zákazu vyvěšování československých vlajek. Byl vydán pokyn, aby se na úředních budovách vyvěsily vlajky a úřadovalo se jen v českém jazyce. Již téhož dne se na mnohých místech v Praze začaly odstraňovat nenáviděné německé nápisy, avšak 5. května vlna nadšení opanovala celou Prahu. Odstraňovaly se německé cedule, vyvěšovaly se české vlajky, ve městě vládlo nadšení. V té době se však již v Praze střílelo. Německá okupační správa ignorovala opatření protektorátních úřadů a němečtí vojáci začali střílet do lidí, kteří vyvěšovali československé vlajky, přetírali německé nápisy či je shazovali ze zdí na zem. Vysílání pražského rozhlasu, které provolávalo převzetí moci do rukou českých úřadů, se změnilo ve výzvu k boji proti okupantům.

Mrtví u Českého rozhlasu, 5. května 1945; Foto: Wikimedia Commons

6. květen - stavba barikád

Povstalci si byli vědomi toho, že proti případnému německému útoku zvenčí nemají moc šancí, takže v noci z 5. na 6. května vyrostlo v Praze asi 1600 barikád. Jejich obránci měli k dispozici většinou pouze pušky, lehké kulomety, granáty a pancéřové pěsti. První nápory německé armády na sebe nenechaly dlouho čekat, německé stíhače tanků StuG a tanky PzKw III, IV se začaly probíjet do města. Povstalci bojovali i ve vnitřním městě s německou posádkou, přičemž nacisté se stále snažili zmocnit důležitých objektů. Do povstání se aktivně zapojili i příslušníci protektorátního vojska, kteří též přivezli povstalcům velký počet zbraní a munice. Tento den začala Prahu bombardovat i jednotlivá německá letadla. Kobercové bombardování se však neuskutečnilo díky tomu, že většina německých strojů byla zaměstnána boji s Rudou armádou. Boje na barikádách zastavovaly postup nacistů, kteří začali na mnoha místech používat nelidský způsob jejich dobytí, když před svými tanky hnali proti nim české muže, ženy a děti, kteří se bojů neúčastnili jako živé štíty.

7. květen

Velitel SS C.F. von Pückler odeslal zprávu velitelství armády : *“Dal jsem generálu Toussaintovi (veliteli německých vojsk v Praze) tyto návrhy: Žádám nejbrutálnějšími prostředky okamžitý hluboký nálet se zápalnými pumami na ulici Příkopy a Václavské náměstí. Tam je středisko povstání.”* Množily se ovšem i příklady naprosté nacistické zvůle, kdy byli popravováni lidé, kteří se připlétli do cesty ustupujícím Němcům. K útoku se připravovali i Němci, kteří již věděli, že v Remeši podepsal generál Alfred Jodl bezpodmínečnou kapitulaci, která měla nabýt účinnosti 8. května ve 23:01 SEČ. Maršál Ferdinand Schörner již věděl, že v boji nemá smysl pokračovat a snažil se zachránit, co se dalo. Jediným možným řešením bylo, aby se co nejvíce vojáků dostalo do amerického zajetí a k tomuto potřeboval volný průchod Prahou.

8. květen

V časných ranních hodinách 8. května začal mohutný německý útok na Prahu za použití tanků a pěchoty. Od rána hořela Staroměstská radnice, její novogotické křídlo muselo být po ukončení bojů strženo. Vraždění a běsnění nacistů tento den neustávalo a naopak se stupňovalo. Na Hyberském nádraží bylo povražděno 53 lidí, v Dejvicích 20 lidí, v ulici pod Hrabovou 20 lidí atd.. Členové SS postupovali s velkou brutalitou. Vraždili a hnali lidi před tanky jako živé štíty. Ve městě se rozhořely prudké boje, při nichž obránci využívali s úspěchem ukořistěné pancéřové pěsti, jimiž zničili mnoho tanků a obrněných vozidel. Situace byla kritická pro obě soupeřící strany. Od dopoledních hodin probíhala jednání mezi ČNR a zástupci německé armády. Nakonec došlo k dohodě a v pozdních odpoledních hodinách byly zastaveny boje. Velitel Wehrmachtu v Protektorátu generál Rudolf Toussaint podepsal v 16:00 kapitulaci a jeho vojsku byl umožněn volný odchod z Prahy.

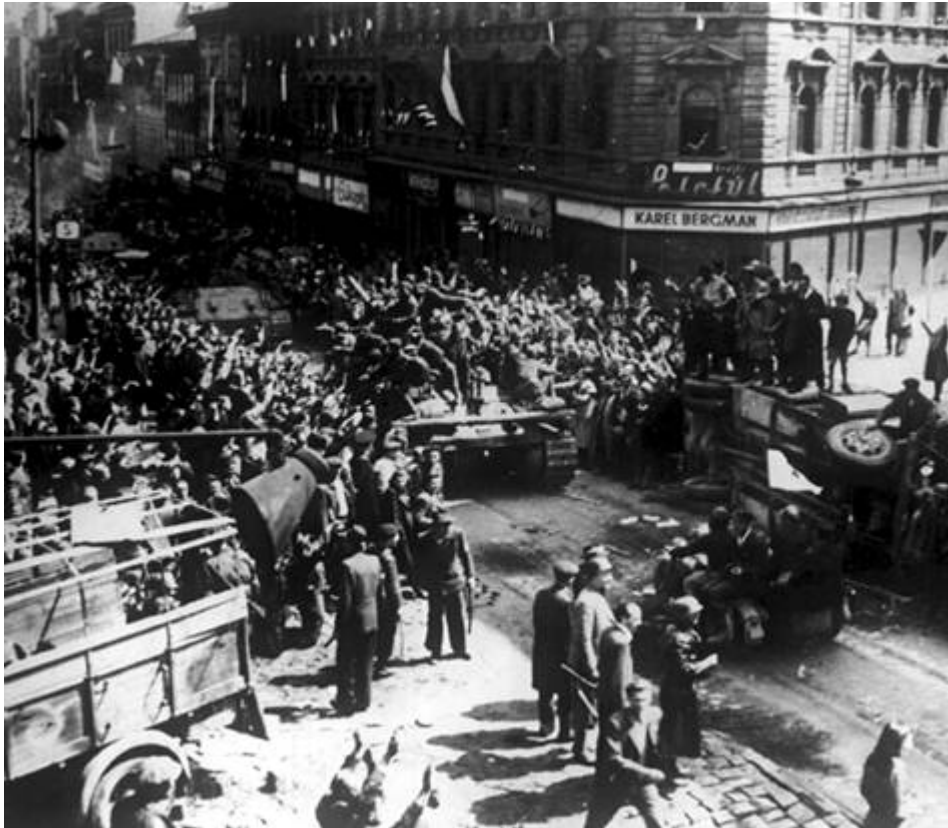
9. květen - osvobození Prahy

9. května 1945 po čtvrté hodině ranní přijely do centra Prahy první Leljušenkovy tanky do Dejvic, kde se krátce střetly s německými obránci. Poté se rozdělily a ve dvou proudech pokračovaly na Pražský hrad. Rybalkovy tankové jednotky projely ze severu do Kobylis již po třetí hodině ranní, pokračovaly do Libně a čekaly několik hodin před Trojským a Libeňským mostem. První ruský tank přijel na Klárov asi o půl deváté. Byl to střední ruský tank T34/85 s číslem I-24.

První tank č. I/24 Gončarenka v Praze 9. května 1945; Foto: Wikimedia Commons

Další ruský tank č. I-23 přešel Mánesův most a pokračoval dále do Starého města a uvádí se, že byl také prvním tankem Rudé armády na Staroměstském náměstí. Začaly střety mezi jednotkami Rudé armády a poslední částí německých vojsk, kterým se nepodařilo z Prahy uniknout. Během dne byla Praha čištěna od německých fanatických odstřelovačů, kteří se zabarikádovali ve vyšších patrech budov nebo ve střechách a stříleli sovětské vojáky i české civilisty v ulicích. Jednalo se převážně o příslušníky SS, kteří tvořili velkou část německých vojsk. Už v devět hodin ráno 9. května mohl maršál Koněv hlásit nejvyššímu vojenskému velení Sovětského svazu, že „*Praha byla plně osvobozena a očištěna od nepřítele*“. Tentýž den do Prahy dorazily průzkumné jednotky 2. Ukrajinského frontu maršála Malinovského.

9. květen 1945 v Praze; Foto: Wikimedia Commons

AUTOR: Rudolf Hruboš

[ZDROJ](#)